

Renen som Husdyr i Danmark.

Renen som Husdyr i Danmark.

De seneste Efterretninger.

1912

L. FREDERIKS VILSON

Foreningen for Rensdyralv har nu fuldt ud konstateret, at Renen kan leve, trives og formeres her i Danmark, samt et dens Afkom ikke alene ikke degenererer, men tegner til at blive større, kødfuldere og kraftigere end i Hjemlandet, hvor det ofte maa lide Sult om Vinteren og altid tæres af den frygtelige Rensdyrbremse, der aarlig gør Skade for store Værdier paa Renhjordene. Denne Bremse trives ikke her, men udryddes (ved at udklemme Larverne af de store Bylder og dræbe dem forsigtigvis aligevel paa Forsøgsstationen.

Videre har Foreningen konstateret, hvad man ikke før har vidst, at Renen kan tæmmes, tøjres og trækkes ud og ind som ethvert andet Husdyr, ja at den endogsaa kan blive mere tam end noget andet drøvtyggende Husdyr, idet den lyder sit Navn, og da hellere holder sig til Mennesket end til Hjorden.

Kun et utilstrækkeligt tæmmet Dyr vil nogensinde løbe bort eller forvilde sig, hvis det løber bort, — et sky og halvtæmmet Dyr undløb fra Forsøgsstationen med sin Kalv (Kalven fik vi, den gamle strejfede muligvis endnu omkring paa de jyske Heder) — et helt tæmmet Dyr løb med sin Kalv om Morgenen ud over Heden, men vendte om Aftenen tilbage igen og stod og brølede uden for Porten til Indhegningen, indtil vi indlod den; — alle de helt tæmmede Dyr har uden Reb eller Grime kunnet løbe ud og ind, aldeles som de vilde. Kommer de løse i Marken eller paa Heden, løber de straks hjem eller bliver hos de andre; dette til Efterretning for den, der kunde være ængstelig i den Retning.

Foreningen, der kun omfattede tyve af Frederiks Sogns Beboere, har altsaa med overraskende Held løst alle de

Spørgsmaal, der kunde løses af et Forsøg i lukket Fold; alle andre Spørgsmaal kan først bevislig besvares, naar Renen bliver almindelig Husdyr. Tillige har Foreningen løst de Opgaver, som det overhovedet var en lokal Forening mulig at løse, og har derfor opløst sig for at give Plads for en landsomfattende Forening, hvor alle kan blive aktive Medlemmer; altsaa saaledes forholder det sig, og ikke som man skulde tro af en liden misforstaaet Notits, der løb gennem den danske Presse; efter denne maatte Læserne nemlig tænke, at Forsøget var mislykket; men ved fuldendt Forsøg afgaves af Foreningen gennem Bestyrelsen følgende Erklæring:

Renavls-Forsøget i Frederiks Sogn paa Alheden fra Februar 1910 til April 1912 har gjort det Arbejde for Renavlssagen, som vi overhovedet mener, at en lille lokal Forening kan gøre, samt udvist hvad der kan udvises i lukket Fold, nemlig: at Renen kan leve og formere sig med et kraftigt Afkom her i Danmark, samt at den kan tæmmes, tøjres og trækkes som ethvert andet Husdyr, tillige at den trives særdeles vel ved den jyske Lav eller Renmos.

Vi tro, at Renavl er særdeles lønnende for de Hedeboender, der har dertil egnet Hede beliggende i Nærheden af Hus eller Gaard.

Bestyrelsen:

Johannes Bech, Formand.	Sogneraadsformand Kramer, Kasserer.
J. D. Bitsch, Gaardejer.	Jacob Stordal, Gaardejer.
J. Nielsen-Dahl, Gaardejer.	

Ovennævnte landsomfattende Forenings Opgave skal altsaa være, at faa udnyttet Millionværdierne af det jyske Renmos ved at fremme Renavlen:

- 1) ved at skaffe gode Avlsdyr til billigst mulige Priser;
- 2) ved at faa dannet Forsikring for Rener ved Død og Uheld;
- 3) ved at faa Renerne frem paa vore Dyrskuer med samme Ret til Præmie som alle andre Husdyr;
- 4) ved at kortlægge den Hede, der hverken lønner sig til Dyrkning eller Plantning, men som netop derfor bærer

saa uhyre Lavmasser, at hver eneste Td. Land kan give et Netto-Overskud af mindst 30 Kr. aarlig (en Td. Land Lavhede kan nemlig ved fornuftig Aftøjring nære en Ren, uden at Laven nogensinde slipper op); samt endelig 5) ved Foredrag og Skrifter (fra Oktober udkommer Maa-
nedsbladet „Renen“) at udbrede de af Hedeboenderne selv indvundne og konstaterede Erfaringer for, at Ren-
avl er mere lønnende end nogen anden tænkelig Hus-
dyravl.

Thi det, alle andre Husdyr æder, fra Hønen og Kaninen over Grisen, Faaret og Geden til Koen og Hesten, er altsammen reelle Værdier, der ofres for at skabe andre Værdier (og dette kan slaa fejl); men den uhyre Forskel paa Renavlsforeninger og alle andre Avlsforeninger (en al Sammenligning udelukkende Forskel) er denne, at disse vil skabe Værdier, medens vi kun udnytte forhaandenværende Værdier, der ellers skammelig gaar til Grunde, og herom kan kun være en fornuftig Mening: „Rensdyrmosset for Rensdyret.“

Til nævnte landsomfattende Forening har, foruden de Hundrede Bidragydere til det nu fuldførte Forsøg (alle af Landets bedste og mest kendte Mænd, — kun fra seks af disse er der endnu ikke indløbet Svar) allerede mange Medlemmer anmeldt sig, og i den nærmeste Fremtid, vil den konstituere sig under Navnet: „Selskabet til Lavens Udnyttelse“.

Forsøgsstationen i Frederiks Sogn bliver fremdeles ved at bestaa, dels som saadan ved forsøgsvis at forbedre Racen ved Krydsning med den større samojediske Ren, dels som Avlscenter og som Indførselsstation for kun udvalgte Dyr — (Undertegnede der i tre Aar har rejst blandt Lappene, tager selv Renerne ud; kun de bedste af en Flok paa ca. Fjorten Hundrede Dyr, jeg har gjort tre Rejser efter Rener til Forsøgsstationen) — tillige er endnu i flere Aar en Centralstation nødvendig, da Ombytning af Kalve af forskellig Køn, samt Handel osv. osv. foreløbig er besværlig for de spredte Opdrættere.

I Vinter gik nedenstaaende Notits gennem de jyske Blade:

Rensdyrholdet breder sig.

„Johannes Bech, Formand for Foreningen for Rensdyravlen paa den jyske Hede, holder i disse Dage Foredrag i Vestkystens Byer og Stationsbyer. Han hævder, at det er umaadelige Værdi er af Lav eller Rensdyrmos, der dækker den jyske Hede, et Pund Lav har lige saa stor Næringsværdi som 3 Pd. Kartoffler, og Rensdyret er det eneste Dyr, der kan omsætte Værdierne i rede Penge.

Mange Steder er Hedestrækningen opkøbt, og til Foraaret udsendes Rener til forskellige Hedeegne.

Efter Foredraget i Ulfborg bestemte en Kreds af Mænd sig til at indkøbe Rener til Efteraaret.“

Jeg vil tillade mig at fremføre nogle Udtalelser fra de Folk, der har købt Rener, — efter mit eget Raad har man forsigtigvis nøjedes med nu i Foraaret kun at købe et Par Stykker til Prøve for naar man havde Beviset i Hænde, da til Efteraaret at gøre større Indkøb. Hver anden Maaned vil fremdeles til alle Medlemmer og til Opdrættere blive udsendt en liden trykt Redegørelse indtil Bladet „Renen“ til Oktober træder ud i Livet.

Jeg undertegnede vil gerne herved bevidne, at jeg har haft fire Rensdyr fra Frederiks Forsøgsstation i otte Dage paa Prøve paa min Ejendam i Grove Sogn.

Dyrene er forbavsende fromme og tamme, ikke alene lette at tøjre, men de gør heller aldrig noget Forsøg paa at slide sig løse eller viser sig paa nogen Maader uvillige, naar de trækkes, eller nogen Uro eller Uvilje ved at staa i Tøjr.

Ligesom man trækker med gamle Køer, kunde jeg trække disse fromme Dyr ud paa min Hede om Morgen

og hjem i Stalden om Aftenen, og de trivedes udmærket af Hedens Lav og andre Planter.

Baade jeg selv og mange andre Beboere i Grove Sogn føler os efter at have været Øjenvidne til dette overbevist om, at Rensdyrene er ligesaa lette at holde som et hvert andet Husdyr, samt at det vil være en stor Fordel for os at faa indført Renen som Husdyr; alene Grove Sogn har uopdyrkelig Hede nok liggende til at føde mange Hundrede Rener, at faa disse Værdier udnyttede vil blive en stor Fordel for os alle.

Grove, Karup St., d. $11\frac{1}{3}$ 1912.

Henrik Pedersen.

Jeg modtog for en Maaned siden fra Hr. Bech, Frederiks Forsøgsstation, to Rensdyr. De er til min fulde Tilfredshed, er tamme og fromme, staar hver Dag tøjret i Heden og trives vel ved at æde Lav; jeg kan paa det bedst anbefale Renhold.

Resenbro, d. $20\frac{1}{4}$ 1912.

Chr. Christensen.

Hr. Johannes Bech!

De tre Rener befinder sig alle vel. De er saa tamme at de af sig selv kommer løbende til En (disse Dyr gaar nemlig løse J. B.) og vil man give dem lidt Brød, er de ligefrem paatrængende. De æder af Laven her med stor Begærlighed, holder sig i god Stand og ser i det hele taget ud til rigtig at føle sig hjemme.

Hjerl Hedeplantage pr. Vinderup d. $21\frac{1}{4}$ 1912.

Chr. Kehlet.

Brudstykke af et Brev:

Renerne er fromme og tamme og lader sig villigt trække, de æder gerne af Laven paa vor Hede.

K. Oxenvad,
Bramminge Sogn

De tre Rensdyr er allerede fuldstændig hjemme her, det undre alle Mennesker at se disse Dyr leve udelukkende af Lav, mange prøver forgæves paa at byde dem Havre og andet godt. Alle, som ser dette, udtaler sin ubetingede Tro paa Renavlens Fremtid og paa, at Millioner virkelig henligger i Renmos paa de jyske Heder.

Skjern d. 26. Maj 1912.

Jens Rahbech.

Brudstykke af et Brev.

Renerne har det godt, jeg tror nu, at de kan klare sig herude, de æder godt baade Lav og Græs.

Hennegaard (ved Ringkøbing Fjord) pr. Henne St.

Peder Nissen.

Hr. J. Bech.

Tak for Renerne. Jeg er kureret for min Skepsis om Rensdyrhold i Danmark, idet at Renerne i alle Maader trives godt af Laven og de fattige Græsarter, der findes paa min Hede, navnlig er Dyrene særlig glade for det urgamle Rensdyrmos, som jeg aldrig har tænkt mig kunde ernære

Dyr, men som nu viser sig at være en Lækkerbidsken for den smukke Ren. Det er mig tillige en Fornøjelse at konstatere, hvor let Dyrene lader sig tæmme og villig følger deres Vogter fra og til Heden, hvor de tøjres som et Par af vore hjemlige Geder, flyttes en Gang om Dagen, og naar de om Aftenen kommer hjem, springer de glade imod mig for at æde Brød af min Haand. Det skulde glæde mig, om Deres Arbejde for Renhold snart maatte føre til, at Husmænd, der ejer Hedelodder med Lav, alle maatte faa Øjet op for, at de i Rensdyret kan faa en hidtil uopnaelig Indtægt, og hvor vilde det hygge og pynte om disse ret ofte enligt beliggende smaa Hjem.

Med venlig Hilsen

Chr. Mehl,
Hotelejer, Svejlbæk.

Direktør for sibirisk Kompagni, Hr. Hjerl Hansen, (Ejer af Hjerl Plantage — store Hedestrækninger ved Skallesø pr. Vinderup St., hvor Direktøren vil have en Renflok og foreløbig har købt tre Dyr) — skriver saaledes:

Hr. Johannes Bech, Frederiks.

Jeg takker Dem for Deres Ærede af 18. ds., hvis Indhold jeg har læst med megen Interesse.

Jeg aflagde i Søndags et Besøg paa Heden, og glæder det mig at kunne meddele Dem, at Renerne befandt sig særdeles vel, og at 2 af dem, „Bjørn“ og „Ask“, var ret villige til at komme for at æde Brød af Haanden, medens „Embla“ viste sig mere reserveret. Det glædede mig at se Dyrene, og haaber jeg, at de vil trives godt deroppe. Jeg beklager, at De og Deres Frue har haft en saa anstrengende Tur, thi anstrengende maa den have været i høj Grad, og jeg sender Dem min bedste Tak, fordi De har afleveret Dyrene i saa god Stand.

Jeg bemærker, at den lokale Forening er opløst, og at De paatænker at danne en Forening for hele Landet med et Aarskontingent af 1 Kr. Hvis denne Forening stiftes, maa De notere min Kone og mig for hver 5 Kr. i Aarskontingent. Med Hensyn til Deres Forespørgsel, om jeg vilde være villig til at indtræde som en af de ledende i Selskabet, maa jeg sige, at jeg saavidt mulig altid afholder mig fra den Slags Ting, da jeg har for meget at gøre til at kunne yde noget Arbejde derved, og desuden har jeg endnu for lidt Kendskab til Rensdyravlen til, at jeg mener for nærværende at kunne indtræde i en Bestyrelse for en saadan Forening. Min Interesse har jeg vist ved at anskaffe Renene, og det skulde glæde mig, om Forsøget faldt godt ud; men jeg vil som sagt for nærværende helst undgaa at indtræde i nogen Bestyrelse.

Med Hilsen forbliver jeg

Deres ærbødige

Hjerl-Hansen.

Hr. Journalist Bech.

De tre Renner trives udmærket, de tager dygtigt for sig af Laven. Det er næsten alles Mening, at denne Sag vil blive af stor Betydning for Jylland.

P. P. Stærk,
Esbjerg.

Digteren Johan Skjoldborg, Dynees, samt Forfatter og Universitetslærer Aage Meyer Benedictsen, (der har store

Hedestrækninger ved Trolhede) skal have Rener i Maj Maaned.

Mange Bestillinger foreligger til Efteraaret.

Sluttelig vil jeg fremføre, at vor lille beskedne Forsøg, har vakt forholdsvis stor Opmærksomhed i Udlandet, nogle og tredive Breve foreligger fra alle forskellige Lande. Videnskabsmænd spørger om Forsøgets forskellige Resultater osv. osv.

Fra det hollandske Konsulat er indløbet Forespørgsler, da man mener, at hvis Renen kan trives i Jylland, maa den hollandske Hede ogsaa kunne udnyttes; — fra den tyske Gesandt „der landwitschaftlige Sachverständige für Dänemark, Schweden und Norwegen“, er stillet lignende Forespørgsler (Lüneburg-Heden i Hannover). — (Jeg holdt forøvrigt mit første Foredrag om denne Sag, hvor det vakte ret betydelig Opmærksomhed), — selv fra de forenede Stater har Selskabet for „Introduction of domesticated Reindeer into Alaska“ tilsendt mig Bøger og Skrifter.

Endelig dette for eventuelle Holdere af Rener, at Rentyre findes fordelt saaledes: Sydjylland: i Esbjerg, „Abraham I“ (indført); i Skern, „Pan“ (indført); ved Skive i Hjerl Plantage, „Bjørn“ (født i Danmark); ved Resenbro i Midtjylland, „Thor“ (født i Danmark) samt her paa Forsøgsstationen „Abraham II“ (indført).

Til Maj venter vi, at Simlen „Gudrun“ (født i Danmark) skal kælte her paa Forsøgsstationen; vi er da naaet frem til at kunne gøre Erfaringer i tredie Generation.

Den illustrerede lille Bog „Renen som Husdyr i Hedeegne“ af Johannes Bech anbefales alle, der har Interesse for Renavlssagen, den faas i alle Boglader samt ved at indsende en Krone i Frimærker til undertegnede.

Til Slut min bedste Tak til enhver, der pekuniært eller paa anden Maade har støttet denne interessante og samfundsnyttige Sag; min Tak strækker sig ogsaa til de enkelte, der i sin Tid har vist den den Opmærksomhed — at skrive i mod den; thi netop derfor er den bleven saaledes belyst fra alle Sider, at man nu siger „Rensdyr-

mosset for Renen" — en Sag, der intet lover at skabe, men kun vil udnytte det, der ellers gaar til Spilde, kan kun være god; derfor: lad os dyrke den gode og den mindre gode Hede, lad os beplante den daarlige; men lad til evige Tider Renen forskønne og nyttiggøre den haabløse.

Frederiks, den 1. Maj 1912.

Johannes Bech.

